

Методичні рекомендації щодо запобігання дитячого травматизму в школі

Питання запобігання дитячому травматизму, безпеки дитини, її уміння захистити себе в навколишньому середовищі є вкрай актуальними в системі освіти й виховання дітей та молоді. Більшість нещасних випадків, які трапляються з дітьми в шкільний та позашкільний час, загибель і травмування учнів через необачне та безпечне поведіння на дорогах, на воді, з пожежонебезпечними, вибуховими та іншими речовинами вимагають від педагогічних працівників більш сумлінної та відповідальної роботи. Заходи з техніки безпеки передбачають систему організаційних і технічних заходів та засобів, що запобігають дії небезпечних виробничих чинників. До них належать: розроблення та впровадження сучасних найефективніших здоров'ятворчих, життєзабезпечуючих педагогічних технологій, щодо запобігання та попередження травматизму серед школярів та систематизоване вивчення стану цих питань в навчальних закладах області; проведення навчальних занять з вчителями щодо ефективної організації роботи з питань безпечної життєдіяльності. Орієнтуючись на основні здоров'яформуючі принципи сучасної освіти, з метою перетворення всього освітнього простору в суцільний життєзберігаючий, здоров'ятворчий простір як середовища найбільш сприятливого для розвитку, навчання і всебічної особистісної реалізації, та з метою покращення всієї системи роботи в області щодо виховання здорової творчої адаптивної та інноваційної особистості, опираючись на рекомендації МОН України, одним із способів такого забезпечення є проведення, згідно спільного Наказу МНС, МОН та Державної інспекції техногенної безпеки України №721/519/92 «Про проведення Тижнів знань з основ безпеки життєдіяльності у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах України "від 25.04.2012р., "Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності" в закладах освіти (Додаток 1). Цей захід є своєрідним узагальненням знань дітей з особистої та колективної безпеки, які вони здобули протягом навчального року; він не потребує суворої регламентації, а його зміст залежить від місцевих умов, традицій, видів загроз, особливостей території, професійного досвіду педагогів та підготовленості дітей.

Головною метою заходу є:

- підвищення якості навчально-виховної роботи з дітьми у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах з питань особистої безпеки та захисту життя у надзвичайних ситуаціях;
- удосконалення теоретичних і практичних навичок педагогічних працівників закладів освіти з питань захисту та дій в умовах надзвичайних ситуацій;
- пропаганда кращого педагогічного досвіду з проблем виховання.

Система навчання і перевірки знань з безпеки життєдіяльності в галузі освіти - це 11,5 мільйона тих, хто навчається і навчає, а також ознайомлення

батьківської громадськості країни (біля 15 млн. чоловік) з проблемами стосовно безпеки дітей і їх оточення, введення курсу "Основи здоров'я", інші види профілактики побутового травматизму за останні 8 років дозволили зменшити побутовий травматизм з смертельним наслідком серед учнів. Намітилась тенденція щодо його зниження, але він залишається ще досить високим. Безумовно спільне прагнення школи, батьків та оточуючих для забезпечення безпеки життя дітей дає свої позитивні результати. Але потрібно цю роботу проводити систематично, а не періодично. Дуже важливим є пропагування безпечної поведінки у засобах масової інформації, (як джерелом масового впливу на учнів).

У дітей шкільного віку травми можуть бути найрізноманітнішими. Серед населення існує така думка, що травматичні ушкодження у дітей з часом зникають. Але це не так. Наслідки низки травм (післяопікові рубці, звуження стравоходу після хімічних опіків, ушкодження очей, ушкодження паросткових зон кістки) в 18—20% випадків спричиняють інвалідність дітей. Легкі травми також нерідко викликають патологічні зміни у організмі й у тому можуть обмежувати функціональні можливості дитини. Актуальність проблеми посилює той факт, що високі показники поширеності дитячого травматизму супроводжуються відсутністю сучасних підходів до профілактики травм. У побуті це можуть бути опіки, падіння в сходовий проліт, при катанні на поручнях, падіння з велосипеда, з парканів, дахів, гаражів, дерев, дорожньо-транспортні пригоди. Близько 4/5 шкільних травм відбувається під час змін, близько 1/5 – на уроках фізкультури. Травми, що сталися під час змін, у значному числі випадків легші, але є й серйозні (переломи, струси мозку).

Травми на уроках фізкультури частіше відбуваються з учнями 5-7 класів, в більшості випадків під час занять на відкритих майданчиках. Вуличний травматизм частішає навесні, влітку, коли діти багато часу проводять на вулиці. У величезній більшості випадків дитячого транспортного травматизму винним виявляється дитина. Більшу частину свого часу дитина проводить у товаристві батьків та дорослих. Природно, що приклади поведінки на вулиці він бере, перш за все, зі своїх рідних.

Шкільний травматизм, як його уникнути?

За останні десятиріччя від травм та інших нещасних випадків загинуло більше дітей, ніж від дитячих інфекційних захворювань. За даними ВОЗ, 25% травм припадають на дитячий вік і є однією з головних причин смертності дітей. Дитячий травматизм можна розподілити на кілька видів: побутовий, вуличний, дорожньо-транспортний, шкільний, спортивний інші.

Про найпоширеніші шкільні травми та заходи, аби їх уникнути.

За частотою та кількістю травм шкільний травматизм посідає третє місце. Випереджає його тільки побутовий та вуличний. До 2013 року шкільний травматизм мав велику тенденцію до збільшення. Лише з 2013 року дитяче

об'єднання звернуло увагу на невіщі цифри та провело аналіз, який передбачав оцінку й заходи зі зменшення причин і наслідків.

Найчастіший шкільний травматизм?

Найбільше травм (70-75%) відбуваються до уроків та на перервах. Лише 25-30% припадає на навчальний процес. Найбільше травм фіксують під час перебування на сходах (поручні), менше – під час перерв, у класах, коридорах. Також діти травмуються на уроках хімії, фізики та праці. Основними причинами шкільного травматизму є недостатня виховна робота в навчальному закладі: у таких школах діти проводять перерви та вільний від навчання час, як їм заманеться.

У чому причина такої негативної статистики?

Під час аналізу останніх років було виявлено, що в деяких школах був погано організований контроль за дітьми. Безперечно, діти втомлюються від навчального процесу, адже сидять за партами протягом декількох годин. Саме тому вони потребують фізичної «розрядки». А в ряді шкіл не було виявлено місць, де діти могли безпечно займатися фізичною активністю. Тож діти «розминаються» в коридорах. А за відсутності контролю з боку вчителів діти травмуються, адже інтенсивність руху досить велика.

Які заходи необхідно проводити для зменшення кількості травм у школі?

По-перше, має бути регулярне чергування вчителів. По-друге, має проводитися належна організація відпочинку на перервах. По-третє, варто звернути увагу на раціональність розкладу уроків (звести до мінімуму переходи з кабінету в кабінет). Обов'язково має перевірятися цілісність і безпечність спортивного інвентарю. Варто навчати дітей елементам безпечного падіння, бігу й стрибків. Наразі особливо підвищена небезпека в зв'язку з АТО, адже діти цікавляться невідомими предметами, що можуть бути вибухонебезпечними.

На що можна поради звернути увагу батькам, аби вберегти дітей від травм у школі?

Передусім батькам слід розмовляти зі своїми дітьми. Щовечора приділяти дитині декілька хвилин і говорити про справи в школі. Необхідно активно доносити дітям правила поведінки на заняттях і в години дозвілля. Не менш важливою є фізична активність. З приходом навчального року дитячі м'язи слабнуть, тож варто слідкувати, аби діти не засиджувалися. Безперечно, доброю порадою буде відвідувати рухливі секції 2-3 рази на тиждень, тоді м'язи підтримуються в тонусі, дитина гарно себе почуває і більш стійка до травм. До того ж діти стають більш дисципліновані, адже перебувають під наглядом

досвідчених тренерів. Профілактика усіх видів травм є соціальною проблемою, і займатися нею повинні усі: батьки, вчителі, лікарі та інші відповідальні структури. Важливу увагу слід приділити канікулам. Щодо зимових канікул: щоб попередити травматизм дітей потрібно забезпечити їм цікаве дозвілля. Це не означає, що потрібно вести дітей на всі можливі заходи, які будуть відбуватися під час канікул. Цікавим для дитини може бути і спільне з батьками захоплення, і перегляд та обговорення цікавого фільму; виготовлення прикрас та сюрпризів до новорічних свят і т.д.

Саме основне правило: дитина повинна відчувати любов та увагу оточуючих, бути під пильним (але не набридливим) контролем!

Профілактика дитячого травматизму

Аналізуючи причини нещасних випадків, дуже прикро усвідомлювати те, що в більшості нещасних випадків можна було б запобігти. Профілактична робота буде ефективною, коли в цьому будуть брати участь батьки та громадськість.

В Україні нещасні випадки на третьому місці серед основних причин смертності. Щороку зазнають ушкодження здоров'я майже 2 млн. людей, смертельно травмується більш ніж 70 тис. осіб, або близько 200 осіб щодня, що майже удвічі перевищує аналогічні показники у розвинених країнах світу. Близько 99 відсотків усіх померлих від нещасних випадків загинуло в побуті. За останні п'ять років від нещасних випадків невиробничого характеру в Україні загинуло 363 745 осіб, з них - 9 488 дітей віком до 14 років.

З метою координації і впорядкування діяльності навчальних закладів, органів управління освітою і наукою з питання профілактики травматизму Міністерством освіти і науки України розроблено і затверджено "Заходи щодо профілактики травматизму невиробничого характеру", "Галузеву програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища в навчальних закладах, установах, підприємствах Міністерства освіти і науки України". Реалізується Державна програма запобігання дитячої бездоглядності та інші.

Відповідно до Закону України "Про охорону праці" Міністерством розроблено та затверджено "Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти", "Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під час навчально-виховного процесу в навчальних закладах".

Організація діяльності освітнього закладу інноваційного за задумом, цільовим за призначенням, характером і функціональністю, мусить бути дієвою, результативною і безпечною. Грамотна організація служби охорони праці в освітній установі є обов'язковою умовою ефективного процесу навчання.

Мета цієї роботи: вивчення форм і методів профілактики дитячого шкільного травматизму.

Завданнями справжньої роботи є:

1. проведення аналізу літератури з проблем попередження дитячого травматизму у школі;

2. розгляд таких питань:

- а) статистика і вікові особливості травм дітей у школі;
- б) психологічні причини травматизму, й способів їх лікування;
- в) особливості організації служби охорони праці в освітній установі;
- г) інструктаж, як засіб забезпечення безпеки процесу;

3. розробити рекомендації зниження травматизму у школі

Об'єкт дослідження: дитячий травматизм.

Предмет дослідження: профілактика та художні засоби попередження шкільного травматизму.

Методика дослідження: розробити анкету, спрямовану для виявлення рівня знань, які є у сфері безпеки життєдіяльності і аналіз літератури.

Етапи дослідження:

- визначення вибірки;
- добір адекватних методів дослідження;
- реалізація дослідження практично;
- обробка і аналіз отриманих результатів;
- узагальнення отриманих результатів;
- складання висновків, і рекомендацій.

Створюючи систему контролю травматизму в освітніх установах, розробляючи методи попередження травматизму, проводячи санітарно-просвітницьку роботу серед школярів та їх батьків, виробляючи навички безпеки школярів, можна знизити тенденцію шкільного травматизму.

ШКІЛЬНИЙ ТРАВМАТИЗМ ЯК ОДНА ІЗ ПРОБЛЕМ ОСВІТНЬОЇ УСТАНОВИ

(Види, статистика і вікова структура шкільного травматизму).

Відомо, будь-яка травма в дитини – це стрес для її батьків. Серйозним стресовим навантаженням піддається й педагог, на уроці якого стався нещасний випадок, адміністрація, а часом й увесь шкільний колектив. З іншого боку, відповідно до Закону України «Про освіту» освітня установа несе відповідальність за життя і сприяє душевному здоров'ї учнів, вихованців і працівників освітнього закладу під час процесу творення.

Травмой (з грецької мови trauma — ушкодження, поранення) називають порушення анатомічної цілісності чи фізіологічних функцій тканин чи людини, викликане раптовим зовнішнім впливом.

Відповідно за оглядом травми поділяють на:

1. механічні (забиті місця, переломи, рани та інше);
2. теплові (опіки, обмороження, теплові удари);
3. хімічні (хімічні опіки, гостре отруєння, ядуха);
4. електричні, комбіновані, природні (такі, які блискавка) та інші (наприклад, викликані будь-яким випромінюванням).

Так, за даними щорічної статистичної звітності про нещасні випадки, що сталися, з учнями під час навчально-виховного процесу, проведення різних заходів, свідчить про те, що зниження тенденції шкільного дитячого травматизму ще досить незначна. Щорічно проведений аналіз причин нещасних

випадків свідчить у тому, що впродовж останніх чотирьох років профілактика дитячого та шкільного травматизму ще потребує актуалізації проблеми профілактики шкільного дитячого травматизму.

Високим залишається рівень травматизму під час:

- перерв, зокрема. час на початок і закінчення занять (заходи) від 46 до 51%;
- занять із фізичної культури від 20 до 17%; – екскурсій, походів, прогулянок, експедицій чи турпоходів від 9,4 до 14%;
- навчальних і виховних занять із освітньої програми від 8,7 до 7,9%;
- змагань, тренувань від 8,3 до 5,4%;
- решта складає 1 – 2% від загальної кількості травмованих та постраждалих від нещасного випадку.

Абсолютна більшість травм – результат незадовільної організації навчально-виховного процесу, трудової та виробничої дисципліни, що нерідко є правовим нігілізмом та не виконання вимог охорони праці. У віковому аспекті найбільше травм трапляється у віці від 6 до 14 років, що пов'язані з підвищеною емоційністю й не дуже розвиненою здатністю до самоконтролю. Найбільше травм вихоплює критичні вікові періоди (3, 7, 11–12 років), коли стають діти вередливими, дратівливими, часто входять у конфлікт в своєму оточенні, коли виникає негативне ставлення до раніше виконуваних вимог, доходячи до упертості та негативізму.

Разом з тим, крім віку, існує низка повторюваних особливостей, характерних часто травмованих дітей. Наші діти, мають високу схильність до ризику, дуже рухливі, збудливі, емоційно несталі, схильні до частих змін настрою, неадекватно поведуть себе у стресових ситуаціях. Зазвичай, такі діти не самокритичні, часто переоцінюють свої можливості. Аналіз джерел, присвячених вивченню травматизму, виявив деякі загальні показники схильності до небезпеки. Найчастіше причиною нещасних випадків є низький рівень уваги (концентрація, розподіл і перемикання), недостатня сенсомоторна координація, мала спостережливість (обачність), низька витривалість, і навіть надмірно висока (чи низька) схильність до ризику. Більшість дітей мали з фізкультури оцінку «три».

Для аналізу психофізіологічних особливостей травмованих дітей шкільного віку важливі частота повторних травм та його взаємозв'язок із віком дитини. Найвищий відсоток повторних травм відзначається в дітей віком від 7 до 10 років. Це, очевидно, пояснюється лише тим, у перші роки навчання у школі діти менш пристосовані до нових умов, зокрема щодо складних фізичних вправ.

Більшість вітчизняних дослідників вважає, що особисті якості розвиваються і формуються у діяльності, під впливом соціального середовища. Тому показник захищеності людини чи, навпаки, схильність до небезпеки не стільки уродженим якістю, скільки результатом розвитку цих особистісних якостей. Принципи запобігання побутового травматизму різноманітні, але головною і надійною з них є постійна турбота дорослих про безпеку дітей вдома. Старші систематично повинні виховувати в дітях обачливість і обережність. Особливо при поводженні з вогнем і небезпечними приладами. Потрібно

застерігати дітей від пустощів на балконах, драбинах, деревах. *Разом з тим батьки ні в якому разі не повинні забороняти дітям гратися в рухливій грі, сковувати їх безперервними заборонами та обмеженнями все потрібно робити помірно, щоб не образити і не принизити дитину.* Дитина може вирости боягузом й безініціативним, або на зло зробить все навпаки. З малятами треба бути постійно на сторожі, усувати з їхнього шляху небезпечні предмети, старшим дітям треба постійно пояснювати небезпеку, яку несуть в собі необдумані вчинки, доводити помилковість їх уявлень про героїзм. Допоможуть батькам в цьому вдало підібрана література, кінофільми, телепередачі.

Підлітковий героїзм досить часто призводить до важких наслідків. Своїми діями діти хочуть наслідувати старших, прагнуть до героїчних вчинків, які б свідчили про їх хоробрість, і при цьому не вміючи правильно оцінити свої вчинки, часто стають на хибний шлях. Щоб довести свою сміливість і самовпевненість, перед іншими, підлітки не задумуючись над наслідками часто переходять вулицю у небезпечних місцях, чіпляються за машини, вилазять по пожежних драбинах на дахи високих будинків, не думаючи про наслідки.

Травматизм поділяють на: побутовий, транспортний, шкільний і спортивний. Буває ще вуличний, вогнепальний, сільськогосподарський, виробничий, нещасний випадок на воді, задушення та отруєння.

Саме частіше зустрічається побутовий травматизм.

Побутовий травматизм - це ушкодження, які діти отримали вдома, в квартирі, в дворі, саду чи на городі. Ушкодження при цьому найрізноманітніші, але самі небезпечні з них це опіки полум'ям, хімічними речовинами і падіння з висоти. Щоб визначити характер травми та її наслідки важливу роль відіграють і анатомічні особливості дитячого організму. Шкіра у дітей дуже ніжна тому її дуже легко поранити і при цьому виникають гнійно-запальні процеси і фурункули, абсцеси та інше, але зате підшкірно-жировий прошарок, навпаки розвинений краще і при падінні оберігає тканини й органи від ушкоджень. М'язи ніжні, кістки еластичні, багаті на воду і містять в собі мало солей. Окістя товстіше і більш пластичне. Тому у дітей швидше загоюються рани, зрощуються переломи кісток, відновлюються діяльність органів значно швидше ніж у дорослих.

Причини побутового травматизму різноманітні, але найчастіше з них це недостатній догляд батьків. Такі здавалося б на перший погляд дрібниці, як залишені у доступному для малят місці голки, цвяхи, леза бритв, стають причиною травм, а іноді і смерті. Це ж саме стосується і газових плит, оголених проводів електромережі, відчинених вікон, сходів і за свою необережність батьки іноді дуже дорого розплачуються.

У дошкільнят і молодших учнів ушкодження можуть бути зумовлені іншими причинами. Вони рухливі і нестримані пустують. Але вони рідко дістають травми в квартирі чи в школі, тому що авторитет дорослих є якимось бар'єром, тому діти намагаються позбутися нагляду і охоче проводять своє дозвілля на подвір'ї зі своїми ровесниками, катаючись на велосипедах, самокатах, санках, лізуть на дерева, відкриті люки, драбини. Тому необладнані дитячі майданчики, захаращені двори, відкриті люки, канави, несправні ліфти,

поручні сходів, несправні велосипеди теж дуже небезпечні. Особливо небезпечними для дітей не огорожені ділянки де проводяться ремонтні роботи. Часто діти падають з висоти – балконів, драбин, дерев, що теж призводить до тяжких травм.

Діти середнього і шкільного віку хочуть наслідувати своїх героїв з кінофільмів, які їм подобаються. Вони з захопленням граються у війну, ковбоїв з задоволенням долають перешкоди, демонструючи при цьому свою відвагу, спритність, силу. Це все нерідко призводить до біди. Зараз всюди в побуті користуються газом і електроенергією, а невміле поводження з приладами теж стає причиною нещастя. Діти інколи хапаються за неізольовані проводи, оголені контакти електропроводів, вставляють в розетки шпильки, цвяхи і нерідко дістають опіки та ушкодження тканин тіла.

Принципи запобігання побутового травматизму різноманітні, але головною і надійною з них є *постійна турбота дорослих про безпеку дітей вдома*. Особливо при поводженні з вогнем і небезпечними приладами. Старші систематично повинні виховувати в дітях обачливість і обережність. Потрібно застерігати дітей від пустощів на балконах, драбинах, деревах. Разом з тим батьки ні в якому разі не повинні забороняти дітям гратися в рухливі ігри, сковувати їх безперервними заборонами та обмеженнями. Все потрібно робити помірковано, щоб не образити і не принизити дитину. Інакше дитина може вирости боягузом й безініціативним, або зробить все навпаки. Не можна залякувати дитину, буде правильніше, коли ви час-від-часу будете розповідати про різні нещасні випадки та можливі наслідки і шляхи їх попередження. З малятами треба бути постійно на сторожі, усувати з їхнього шляху небезпечні предмети, старшим дітям треба постійно пояснювати безпеку, яку приховують в собі необдумані вчинки, доводити помилковість легковажних уявлень про героїзм. Допоможуть батькам в цьому вдало підібрана література, кінофільми, телепередачі.

При будь-яких видах дитячого травматизму дорослим необхідно дотримуватися двох основних принципів: чітко налагоджена організація трудового процесу і високоорганізована освітньо-виховна робота.

Причини побутового травматизму різноманітні, але найчастіші з них це недостатній догляд батьків. Такі здавалося б на перший погляд дрібниці, як залишені у доступному для малят місці голки, цвяхи, леза бритв, стають причиною травм, а іноді і смерті. Це ж саме стосується і газових плит, оголених проводів електромережі, відчинених вікон, сходів і за свою необережність батьки іноді дуже дорого розплачуються.

Що ми, дорослі, можемо зробити для того, щоб наші діти не зазнали нещасних випадків? Для того щоб вберегти дітей від травм, дорослі повинні дотримуватися наступних правил безпеки:

1. ховати в недоступних місцях сірники, запальнички;
2. не дозволяти дітям перебувати поруч під час приготування їжі, миття посуду, прання білизни, прасування;
3. з підвищеною увагою і обережністю переносити посуд з гарячою рідиною в

місцях квартири (або дитячих установ), де раптово можуть з'явитися діти;

4. суворо стежити за тим, щоб під час прийому гарячої рідкої їжі діти не перекидали на себе чашки, тарілки і т. і.;

5. зберігати їдкі кислоти, луги та інші отруйні речовини в місцях, недоступних для дітей;

6. не залишати дітей наодинці з предметами, що під напругою електроструму (електроплитка, праска, чайник та ін.), а також не дозволяти дітям розпалювати пічне та інше опалювання;

7. при купанні дітей (як в ванній кімнаті, так і на водоймах) дорослим не можна відлучатися ні на хвилину.

Батьки! Життя та здоров'я дитини у ваших руках! Щодня нагадуючи дитині елементарні правила безпеки, ви застерігаєте її від можливих травм.

У профілактиці дитячого травматизму велику роль відіграють вчителі, вихователі, працівники міських і районних санітарно-епідемічних станцій, житлових управлінь, сільських рад, поліції. Вони здійснюють постійний нагляд за станом території житлових масивів, шкільних та дошкільних закладів, за дотриманням правил безпеки при проведенні ремонтних і будівельних робіт.

Найтяжчим, з найбільшим процентом смертності, є травми від автомашин, автобусів, тролейбусів, поїздів та інших видів транспорту. І знову ж таки головними причинами є бездоглядність дітей на вулиці, коли ідуть до школи чи з неї, а також у години дозвілля, а призводять до цього незнання дітьми правил вуличного руху, порушення правил користування транспортом.

Надзвичайно небезпечно кататись дітям на велосипедах, мопедах, моторолерах, скутерах якщо вони не склали відповідних екзаменів на право водіння. Дорослим ні на мить не можна забувати, що діти схильні наслідувати їх. Якщо дитина бачить, що старші порушують правила вуличного руху, легковажно ставляться до рекомендацій, то від дитини марно вимагати чогось іншого, бо дитина перш за все бере приклад з дорослих.

Лише спільні зусилля батьків, учителів, вихователів працівників громадських організацій зможуть забезпечити позитивний ефект у боротьбі з **транспортним травматизмом**.

Вчити правила вуличного руху діти повинні з перед дошкільного віку, а також дошкільного, тобто в яслах, і дитячих садках. Заняття проводять вихователі і медичний персонал, звичайно в тісному контакті з батьками.

Форми роботи можуть бути найрізноманітніші: прогулянки, екскурсії по місту, бесіди, ігри та інше. Під час прогулянок та екскурсій вихователь звертає увагу дітей на інтенсивність вуличного руху і поведінки на вулиці.

Учнів молодших класів необхідно привчати ходити тільки по тротуарах з правого боку, звертати увагу на сигнал "бережись автомобіля" у тих місцях де немає тротуарів, іти слід по лівому боці вулиці на зустріч транспорту. Велику роль у боротьбі з вуличним травматизмом належить працівникам ДАІ. Вони організовують в школах дружини юних помічників ДАІ, виступати по радіо, телебаченню, у пресі.

Шкільний травматизм діти дістають під час перерв, у класах, коридорах. Основними причинами шкільного травматизму є недостатня виховна робота: діти, проводять перерви як їм заманеться. Окремі викладачі не знають основи запобігання травм або нехтують ними: допускають перевантаження навчальних майстерень під час проведення занять, дозволяють учням приходити на уроки у повсякденному одязі. Як і при будь-яких видах дитячого травматизму у даному разі при плануванні профілактичних заходів треба керуватись двома основними принципами: **чітко налагоджена організація трудового процесу і на високому рівні повинна бути освітньо-виховна робота.**

В кожному кабінеті є правила техніки безпеки при різних видах робіт. На початку кожного уроку потрібно їх повторювати.

Діти повинні усвідомлювати, що під час виробничого навчання треба бути надзвичайно уважними, зібраними, ретельно виконувати всі постанови вчителя, суворо дотримуватись техніки безпеки.

Спортивний травматизм. Фізкультура і спорт є могутнім засобом зміцнення організму і фізичного розвитку дітей, але це тільки при вмілому і правильно організованому занятті спортом. Але на превеликий жаль, дитячих спортивних закладів поки що не достатня кількість і до того ж не всі батьки розуміють їх користь, вважаючи що дитина може займатися спортом і без тренера. Тому багато підлітків грають футбол, хокей, їздять на велосипедах без старших досвідчених товаришів. Або обирають місця, не зовсім придатні, а часто і небезпечні: річки, захаращені двори, глибокі водойми, пустища. При неорганізованому занятті спортом трапляється найбільше спортивних ушкоджень. *Тому батьки повинні якомога раніше залучати дитину, до занять у дитячих спортивних закладах та на стадіонах. Цим вони її не тільки загартовують, а й вбережуть від страшної небезпеки.* Та й у кожному будинку знайдуться батьки, які залюбки пограють з дітьми в футбол чи хокей і в той же час будуть стежити за порядком у місцях де проводять вільний час їхні діти.

Крім описаних видів ушкоджень, буває ще травматизм вуличний.

Вуличний травматизм за своїм характером дуже подібний до побутового. *Це ушкодження яких зазнають на вулиці.*

Головними причинами вуличного травматизму є недоробки працівників жеків, будівельних організацій. Це несправні балкони, неогорожені канави, відчинені люки тощо. Взимку особливо небезпечні великі бурульки, що звисають з дахів будинків, під час ожеледі – не посипані піском або сіллю тротуари. Тому працівникам жеків, органам поліції, санепідемстанції треба бути особливо вимогливими і дотримуватись правил безпеки. Краще вжити запобіжних заходів, застерегтись від можливих трагедій.

Серед смертності від травматизму **утоплення** займає одне з перших місць. Це може статися яв влітку так і взимку. Головною причиною трагедії на воді є невміння плавати, незнання особливостей водойми, при стрибках у воду велику небезпеку приносять підводні скелі, каміння. Взимку під час катання на ковзанах, або переходячи через водоймища діти можуть потрапити під лід. Тому правила поведінки на воді (в літній та зимовий час) повинні бути розроблені та доведені до відома і дітей і батьків. **Головну роль у запобіганні нещасних**

випадків на воді відіграють товариства рятування на воді та інші громадські організації. Вони відповідають за те, що щоб для купання дітей були відведені спеціально загороджені місця, але навіть у таких місцях діти повинні бути під пильним контролем. Всі небезпечні місця для купання повинні бути огорожені і встановлені попереджувальні знаки. Взимку дороги, придатні для переїзду через річку, чи озеро, теж повинні позначатися. Ми дорослі зобов'язані категорично забороняти дітям кататися на ковзанах, санках по тонкій кризі.

Вогнепальний травматизм – це пошкодження отримані дітьми внаслідок пострілу вогнепальної зброї. **Сільськогосподарський** - це отримання травм під час сільськогосподарських робіт. Ці види травматизму серед дітей зустрічається дуже рідко.

Для профілактики дитячого травматизму пропонуємо провести в школі **тиждень "Попередження дитячого травматизму"** відповідно до наступного плану :

1. Відкриття тижня — урочистий захід;
2. Тематичні виховні години "Твоя безпека в твоїх руках" - протягом тижня;
3. Створення загальношкільного проекту "Обережно, перерва!" - протягом тижня;
4. Конкурс творів : "Героїчна професія-рятувальник";
5. Міні-лекції "Якщо ви потрапили в небезпечну ситуацію" - протягом тижня;
6. Конкурс газет "Азбука безпеки";
7. Конкурс казок "Подорож у країну безпеки";
8. Конкурс малюнків : - "Будь уважним взимку !", - "Коли електроприлади бувають небезпечні", - "Шкільний травматизм";
9. Анкетування "Якщо ви потрапили в біду" - протягом тижня;
10. Конкурс агітаційно-попереджувальних знаків "Будь обережний !";
11. Конкурс колажів і плакатів "Правила безпеки";
12. Оформлення агітаційного куточка "Правила безпеки життєдіяльності";
13. Зустріч із представником міністерства із надзвичайних ситуацій (актова зала);
14. Участь у міському конкурсі агітаційних плакатів
15. Підведення підсумків тижня.

Безумовно спільне прагнення школи, батьків та оточуючих для забезпечення безпеки життя дітей дає свої позитивні результати. Але потрібно цю роботу проводити систематично, а не періодично. Дуже важливим є пропагування безпечної поведінки у засобах масової інформації, (як джерелом масового впливу на учнів).

Пропонуємо додаткові матеріали для використання в урочний та позаурочний час, для батьків.

Це бесіди, диктанти на дану тематику та сценарій позакласного заходу.

1. Бесіда „Причини травматизму під час зимових ігор”

В Україні є 63115 річок, зокрема малих (площа водозабору до 2000 кв.м) - 63029, середніх (від 2001-до 50000 кв.м) - 77, великих (понад 50000) — 9.

Взимку річки, озера стають ще одним місцем для веселих забав. Покриті льодом, вони є одними з найкращих природних ковзанок, де можна займатись зимовими видами спорту. Найкраще покататися на ковзанах в спеціально обладнаних місцях чи майданчиках. Але якщо вже ви вирішили скористатися місцевою річкою чи озером потрібно пам'ятати **правила поведінки під час занять зимовими розвагами:**

- кататися можна тільки, якщо лід на річці міцний.
- у місцях масового перебування людей
- товщина льоду має складати **не менше 15 см**, а самі майданчики для забав відгороджені від решти річкової, озерної території яскравими стрічками, за якими перебування людей категорично забороняється.

Санки, лижі, ковзани – найулюбленіші речі в користуванні дітей взимку. На жаль саме вони стають причиною багатьох травм. Ні, це зовсім не означає, що не потрібно кататися на санках, ковзанах, подорожувати на лижах. Але давайте пригадаємо, які правила не потрібно порушувати, щоб не завдати шкоди собі та оточуючим.

Ви повинні **пам'ятати:**

- санки мають бути непошкоджені, з усіма дощечками, щоб під час катання ви не покалічилися.
- кріплення на лижах має бути також ціле, і правильно прикріплене на ногах, щоб нога не вислизнула і не було ризику її зламати чи вивихнути.
- ковзани мають бути відповідного розміру, не більші, оскільки це також може привести до травматизму.

Коли вибирається місце для забав, як правило шукають пагорб чи схил, з якого будуть спускатися на санках чи лижах.

Потрібно пам'ятати, що місце де ви будете кататися, обов'язково повинно бути безпечним, тобто далеким від дороги. Особливо небезпечно те, що діти іноді катаються близько від дороги по якій рухається автотранспорт, а буває, що катання необачно використовують на самій дорозі. Це піддає смертельному ризику не тільки ваше життя і здоров'я, а й безпеку оточуючих. Взимку дорога слизька і не завжди водій транспортного засобу зможе зупинити його в потрібний момент. А якщо автомобіль несправний? – тепер уявіть ситуацію: ви на санках чи лижах несподівано виїхали під колеса?

Діти повинні пам'ятати, що під час забав та ігор не потрібно виконувати різні трюки. Дуже часто, коли діти катаються (на ковзанах, лижах чи велосипеді), вони люблять похизуватися перед друзями різними способами катання. Тут фантазія спрацьовує дивовижно: це і катання із зав'язаними очима, і повернувшись спиною, і на одній нозі і т. д. Потрібно пам'ятати, що при катанні, учні повинні передбачити, що з закритими очима можна в'їхати в сусіда, дерево; повернувшись спиною, дитина також не буде бачити куди їде, і не зможе керувати санками чи лижами, своєчасно і адекватно зреагувати на небезпеку. Небезпечно прив'язувати санки одні до одних. Саме це є причиною того, що коли одні санки перекинулися, то

потягнуть за собою інші. Особливо небезпечно прив'язуватись (чіплятись) на ходу до транспортних засобів.

Основне, що повинні запам'ятати діти це те, що катання на лижах, санках, ковзанах має стати веселою розвагою, а не нести небезпеку (шкоду) вашому здоров'ю.

2. Бесіда „Петарди, салюти, - страшні наслідки гри”.

Новорічні свята, довгоочікувані канікули. Всі навколо веселяться, усміхаються, вітають одне одного, розважаються. Для учнів шкіл, а іноді й для деяких дорослих, однією з найрозповсюдженіших розваг стали петарди, салюти, гучна стрілянина у спальних районах міста серед глибокої ночі. Шкода, що люди, які вам продають ці знаряддя, не усвідомлюють наслідків цих ігор і те, що ці предмети стають загрозою вашому здоров'ю та життю. По всій Україні збільшилася кількість випадків, коли діти залишаються каліками, через вибух петард чи невдалий салют.

12-річний хлопчик запалив петарду і не встиг відкинути її небезпечну відстань. Внаслідок цього прикрого випадку дитина залишилася без двох пальців. Уявіть, як змінилося його життя після цієї події!? А що пережили його батьки? А скільки випадків, коли в суперечці, бажаючи довести свою сміливість, діти виконують страшні й небезпечні для життя досліди.

Типова ситуація: троє хлопчиків засперечалися – хто з них найсміливіший. Для того, щоб випробувати „сміливість”, потрібно було кинути петарду перед дівчинкою, що йшла повз них. Сміливець знайшовся. Але коли він підпалив петарду, то вона миттєво вибухнула йому просто в обличчя.

Дівчина злякалася, але від побаченого – закривавлений хлопчик кричав і благав про допомогу. Вже в лікарні він дізнався, що ця витівка позбавила його зору. Вибух пошкодив очі хлопчика, а відновити зір було неможливо.

Фантазія у дітей дуже велика. Наприклад, петарди засовують в скляні банки, а потім чекають результату. Як ви думаєте, який буде результат? Уявіть сотні маленьких шматочків скла, які після вибуху можуть потрапити в очі, в обличчя, травмувати абсолютно непричетних людей.

Частіше всього на ринках, в кіосках продають петарди сумнівної якості, невідомого виробника. Тобто ніхто не гарантує вам безпечність цієї забави. І купуючи петарду подумайте, може краще ці кошти витратити на щось корисніше?

Ще однією величезною проблемою, яка виникає останнім часом, є саморобні ракети, салюти. Запуск цих ракет, як правило, відбувається коли батьків немає поруч. А який наслідок? У кращому випадку потрощено все в кімнаті, в гіршому випадку – це каліцтво на все життя, пожежа в квартирі, будинку. Скільки шкоди може принести проста забава, пустощі з вогнем.

Не забувайте, вогонь – це помічник людини. Він обігріває будинки, допомагає готувати їжу, тощо. Але він корисний тільки під суворим контролем. Як тільки втрачаєш пильність, вогонь стає лютим ворогом, який знищує все на своєму шляху: і майно, і людей, і природу. Тож подумайте про наслідки своїх поспішних дій!

3. Бесіда „Екстремальні види спорту”.

Окрім традиційних зимових видів спорту є ще екстремальні. Серед них виділяється **фрістайл** – вільний вид гірськолижного спорту. Він включає в себе три різновиди:

1. **Могул** - швидкісний спуск на гірських лижах по горбистій трасі із двома обов'язковими фінальними стрибками
2. Так званий „**Лижний балет**”-спуск з гір з виконанням різних танцювальних фігур (кроки, обертання, повороти і т.д.)
3. **Стрибки з трампліна** - з виконанням акробатичних фігур (сальто, піруети).

Змагання з фрістайлу проходять майже в 30 країнах світу. Кубок світу проводиться з 1978 року, а чемпіонати світу - з 1986 року. У всіх трьох видах, судді оцінюють техніку виконання, а додатково - час проходження траси. Піонерами фрістайлу були гірськолижники, яким бракувало гостроти відчуття на трасах, і дисципліни у виконанні технічних прийомів. Так, одного з найсильніших могулістів 90-х років олімпійського чемпіона француза Едгара Проспірона відрахували з команди гірськолижників за безперспективність.

В Україні фрістайл з'явився в середині 80-х років. Перше змагання відбулося 1986 року. До екстремальних видів спорту ще відносяться: **бобслей, буєрний спорт.**

Бобслей - швидкісний спуск із гір спеціальними крижаними трасами на керованих суцільнометалевих санях, які називаються **бобслей**. Звідси і походить назва цього виду спорту. Зародився він наприкінці ХІХ століття. У програмі олімпійських ігор та чемпіонату світу з'явився 1924 року.

Буєрний спорт - це перегони на вітрильних яхтах по льоду.

Всі ці види спорту є дуже захоплюючими і цікавими. І дуже добре, якщо ви вирішили ними зайнятися, але **пам'ятайте:**

- ✓ *кожен вид спорту потребує поступового накопичення знань і навичок;*
- ✓ *потрібно займатися тільки з інструктором;*
- ✓ *тренуватися потрібно в спеціально обладнаних місцях;*
- ✓ *поблизу повинен бути лікар, щоб в разі необхідності вам могли надати*
- ✓ *кваліфіковану медичну допомогу;*
- ✓ *займатися цими видами зимового спорту можна тільки тоді, коли у вас немає ніяких медичних протипоказань.*

Отже, гарного вам відпочинку і нових спортивних досягнень!

Диктант

Батьки вклали дітей спати, зачинили вхідні двері і пішли в гості. Леся заснула, а її брат Миколка хотів ще погратися. Його увагу привернула коробка сірників. Хлопчик став запалювати сірники та розкидати їх по кімнаті. Один з сірників впав на ковдру. Ковдра та матрац загорілися. Кімната наповнилася димом. Миколка злякався і заліз під ліжку.

Коли прибігли сусіди, а потім і батьки, вся кімната була заповнена густим димом. Леся та Миколка вже втратили свідомість. Їх відправили в лікарню.

Ледве вдалося врятувати дітям життя.

Диктант

Вогонь здавна є другом людини. Він допомагає зігрітися та вберегтися від недобрих людей, хижих звірів. З його допомогою людина плавить метал та готує собі їжу. Вогонь рухає транспорт і допомагає людині потрапити в таємниці космосу. Але коли вогонь виходить з – під контролю людини, він стає її лютим ворогом. Особливо небезпечно, коли доступ до вогню мають діти.

Саме під час пожеж, що виникли від необачних забав дітей з вогнем, знищуються будинки, майно. Іноді на пожежі гинуть і самі діти. А це найважче зло. Ось чому ігри з вогнем такі небезпечні.

Диктант

Мама пішла в гості. Доки молодші діти, Іра та Сергій, гралися у великій кімнаті, Галя та Люба вирішили розпалити пічку. Сирі дрова не розгоралися. Тоді дівчатка принесли бензин. Люба хлюпнула бензином в пічку, полум'я спалахнуло їй назустріч, обхопило принесену склянку, розлилося по підлозі та бокових стінках пічки. Почалася пожежа.

Сусід Володимир Іванович почув плач дітей і вибіг на вулицю. Намить він зупинився, розгубившись. Дах двохквартирного дерев'яного будинку палав. Із вікон та дверей вибивалися язички полум'я. Він кинувся до будинку, але через двері потрапити туди було вже неможливо. Тоді Володимир Іванович вибив раму і так потрапив в приміщення. Діти були врятовані.

Диктант

Діти дістали сірники і розпалили під столом вогнище. Коли загорілася скатертина і їдкий дим став швидко заповнювати кімнату, вони злякано заплакали. Однією з перших біля палаючого будинку, опинилася Оленка Цибуляк, яка проходила поруч. Не роздумуючи, Олена рвонула на себе двері, і вмить їй в обличчя вдарила потужна хвиля гарячого повітря.

Задихаючись від їдкого диму, дівчина пробралася туди, де в глибині кімнати було чути дитячий плач. І ось вона притискує до себе двох малят.

Втрачаючи сили, Оленка йде до виходу. Але що це? Десь зовсім поруч чути благаання про допомогу. В квартирі є ще діти?!

Важко, дуже важко знову увійти туди, де з кожною секундою зростає міць вогню, а гарячі струмені повітря, змішані з димом, обпікають обличчя. Але не ввійти неможливо. Тільки б встигнути!

І коли, тримаючи в обпечених руках хлопчика, вона вийшла, дзвінко тріснуло і розлетілося на шматки віконне скло, а вогонь розгорівся ще сильніше. Але все те було вже позаду.

Дитина, що врятувала життя іншим дітям, виявилася сильнішою за стихію вогню.

Сподіваємось, що запропонований матеріал допоможе уникнути біди та зберегти здоров'я дітей.

Список використаної літератури

1. Закон України “Про охорону праці” від 14 жовтня 1992 р.
2. Винокурова Л.Е., Васильчук М.В., Гаман М.В. Основи охорони праці: Підручник. – К., 2001.
3. Денисенко Г.Ф. Охрана труда. – М., 1995.
4. Єлисеєв А.Г. Охорона праці. – К., 1995.
5. Прокопенко В.І. Трудове право України: Підручник. - Х.: Фірма "Консум", 1998.
6. Севастьяновым., Штефанов Б. И. Охрана труда. Труд женщин. Труд молодежи. — М., 1990.
7. Шептулина Н.Н. Охрана труда работников, занятых на работах с неблагоприятными условиями труда // Трудовое право. — 1998.
8. Ярхо А.А. Законодательство об охране труда. — М 1988.-112 с.